

Lasin takana Piilossa Unkarissa

TEKSTI ARTO JUVONEN, KUVAT ARTO JUVONEN,
TOMI MUUKKONEN, JARI PELTOMÄKI, MARKUS VARESVUO

Hikipisarat putoilevat äänekkäästi muovilattialle. Olemme puolittain maan alle kaivetussa korsussa. Silmien tasalla peililasin takana on muutama neliometri vedenpintaa suorakulmion muotoisessa altaassa. Olen juuri pumpanut altaan täyteen niin, että ääripäässä vesiraja katoaa yli äyrään.

Lintukuva.fi -tiimi vieraili Unkarissa Bence Maten luona viikon verran toukokuussa ja heinäkuun lopulla. Paluukuormassa tuli kymmeniä gigoja kuvamateriaalia ja uusia ajatuksia lintujen kuvaamiseen.

Tekee ihan hyvää käydä välillä katsomassa, miten muualla asioita tehdään, toteavat yhteen ääneen neljä lintukuvauksiin erikoistunutta luontokuvaajaa. Markus Varesvuo, Jari Peltomäki, Tomi Muukkonen ja Arto Juvonen ovat luoneet yhdessä lintujen ääniä tallentavan Hannu Jänneksen kanssa suosituksen lintukuva- ja äänisivuston internetiin (www.lintukuva.fi). Pääpaino on Suomen ja Euroopan lajistossa.

Kuvausmatkalle Unkariin

Lennot Budapestiin ja takaisin maksoivat Malev lentoyhtiöllä 270 euroa. Lentokentältä vuokrasimme auton ja parin tunnin päästä olimme kohteessamme Etelä-Unkarissa. Bensa oli Suomen hinnoissa ja matkasta selvitettiin kahdella tankkauksella. Majoituksesta pienessä hotellissa maksoimme 20 e/vrk/henkilö.

Perillä odottivat valmiit piilokojut ja opastus. Ensi vuonna Bencellä on majoituskäytössä vielä talo latvatornin alapuolelta. Kuvauskohteita löytyy suoraan mökin pihasta.

Viereisessä montussa pesii kuningaskalastaja ja mehiläissyöjiä, lähellä myös sininärhi. Hinta täydellä

Juomapaikkakojuissa riitti toukokuun pilvisinä ja sateisinakin päivinä mukavasti viiskettä. Perusjuomapotrettien ottamisen jälkeen oli hyvät mahdollisuudet hitaammilla valotusajoilla yrittää liikkeen tallentamista.

Tässä mustarastaskoiraan keltaisen nokan liike ja viivoiksi venähtäneet vesipisarat luovat kuvan. Canon EOS 1D mk II + 500 mm (f4.0), ISO 200, 1/50 s, f7.0. Kuva Markus Varesvuo.

Kuva Tomi Muukkonen

Yllä: Latvakojun lähelle kaivetuissa pienissä hiekkakuopissa pesi useampi mehiläissyöjäpari. Tämä takasi sen, että kojun edessä kuivilla yläoksilla oli lähes koko ajan yksi tai useampi lintu tarkkailemassa ohilentäviä hyönteisiä.

Toukokuun reissulla kosintarituallien ja parittelujen näkeminen oli melko tavallista. Tässä kuvassa pariskunta istahti oksalle somasti vierekkäin pilvisen päivän tummaa taustaa vasten. Kuvaus tapahtui hieman viivostasi ikkunaan nähdessä kriittinen silmä huomaa lasin aiheuttamaa lievää vääristymää. Canon EOS 1D mk II + 500 mm /f 4 + 1.4x -telejatke, ISO 500, 1/100 s, f 5.6. Kuva Markus Varesvuo.

< Bence Mate on 21-vuotias nuori kuvaaja, joka sekä kuvaa että järjestää kuvausmahdollisuuksia amatikseen. Meriittillistä käsittää useita palkintoja mm. BBC Wildlife Photographer of the year kisassa. Parhaiten mieheen pääsee tutustumaan kuvaajan kotisivuilta: www.matebence.hu.

Markus Varesvuodottaja odottaa kohteita latvakojuissa peililasin takana 15 metriä maan pinnan yläpuolella. Juomaa kului saunamaisissa olosuhteissa! Kuva Tomi Muukkonen.

palvelulla asiakkaille tulee olemaan 220 euroa päivä. Hinta sisältää majoituksen edellä mainitussa tilassa, ruuat ja kuljetukset lentokentältä ja perillä.

Koko päivä piilossa

Ulkoa yli 30 asteen helteestä korsiin siirtyminen tuntui aluksi viileältä, mutta pian alkoi tuntua saunalta.

Voisi luulla, että helteellä linnut tulevat innolla juomaan ja kylpemään. Keväisellä käynnillä oli altaalla ollut sateellakin tappeleluun saakka tungosta. Nyt ensimmäisiä vieraita saa odottaa pitkään. Iltapäivän pahimman helteen väistyessä alkaa vihdoin tapahtua.

Unkarilaisen metsän asukkaista innokkaimpia kylpijöitä ovat tilit, sini- ja tali-

tiaiset sekä mustapääkertut. Pientä eksootiikkaa tuovat nuori vihertikka, nokkavarpuspoikue ja tunturikyhyt. Metsän äänekäimät ovat tähän aikaan vuodesta nälkänsä kiljuva nuori kanahaukka ja kuhankeittäjä. Jälkimmäistä toivottiin turhaan kuvattavaksi. Kanahaukka sen sijaan käy päivittäin. Nuorukainen ei lainkaan säikähdä kameroiden rätinää muutaman metrin lähimmillään kymmenien senttien päästä.

Peililasi toimii mainiosti. Kuvaajalla on laaja näkymä ympäristöön, eikä kojusta pistä ulos mitään lintuja pelottavaa liikkuva putkea. Kuvaaminen pitkin veden pintaa luo hienot peilikuvat ja vastavalossa peseytyvän linnun pärskeet piirtyvät pitkällä valotusajalla kauniina piirtoina.

Seuraavana aamuna olemme tukevassa tornissa noin 15 metrin korkeudessa. Torni sijaitsee metsäalueen nurkkauksessa avomaan reunassa. Tavallinen lintutorni tämä ei kuitenkaan ole, vaan umpikoppero, jonka kaikilla sivuilla sälekaihtimet suojaavat isoja peililasisia ikkunoita. Avaamme pitkien sivujen puoleiset kaihtimet. Kopin halkaisee paksu tumma verho, joka ehkäisee hahmojemme piirtymisen ulos.

Aivan tornin vieressä on muutama kuiva latva. Alle kaivetussa montussa pesivät mehiläissyöjät istuskelevat kuivilla oksilla. Kuvausetaisytyydellä vieraillee lisäksi sininähi, turturikyhyjä, pikkuvarpusia, kottarai-

Tomi Muukkonen kuvasi latvakojuista turturikyhyjen kahdeksan sekuntia kestäneen parittelun. Canon EOS 1D Mark II + EF 500 mm L IS USM (f 4,0) + 1,4x telejatke, 1/250 s, f 8, ISO 500.

"Yöhaikara pyrkii laskeutumaan ruokailupaik- kaansa kala- altailla, joka oli aivan piilona käytetyn auton vieressä. Pääsin kuvaamaan sitä lähestymislennossa useita kertoja. Tässä olen pyrkinyt vangitsemaan haikaran lennossa ikään kuin "katsomassa suoraan kameraan", kertoo Jari Peltomäki. Canon EOS 1D Mark II N + IS USM 500 mm (f/4) suljinaika 1/1600 sec, f 4,0, ISO 500.

sia ja harmaasirkkuja. Kovasti odotetut kuhankaiteijat tulevat nekin kuvausetäisyydelle.

Vastakkaiselle puolelle vilkaisu nostaa kuvaajan kiihkoa. Aika lähellä kuivalla oksalla istuu nuori kana-haukka! Varovaisin liikkein ryömimme verhon ali. Haukka ei havainnut liikettä, eikä kameroiden rätinä sitä pelota.

Kojuissa oli yli 30 asteen helteessä kuuma tai erittäin kuuma. Oli helpotus viettää muutama kuvausaa- mu kala-altaalla yleisölle tehdyssä lintujentarkkailu- suojassa. Rakennuksesta tuli mieleen vanhan ajan tanssilava ympyrämuotoineen ja lautalattioineen. Rakennuksen kaikilla sivustoilla oli tarkkailuun tehdyt avattavat aukot - juuri sopivan kokoiset työntää 500 - millinen ulos. Vastapäisen rannan laajassa ruovikossa pesi Euroopan suurin haikarayhdyskunta, joten liikennettä riitti ohi kuvauspaikan. Paikallisia lintuja ei sijainnin vuoksi ollut kuvattavaksi, mutta sitäkin enemmän ohi lentäviä.

Bencellä on vielä piiloja, joihin asiakkailta ei normaalisti ole asiaa. Yksi sijaitsee käytöstä poistetun kala-altaan ruovikon reunassa. Noin 1,5 m x 1,5 m peililasisesta ikkunasta avautuu silmien tasalle näky- mä sadoista merihanhasta ja mustapyrstökuireista. Kapustahaikaroiita on poikueittain kymmeniä. Ja paljon muuta. Linnusto on hyvin runsas.

Rantapiilosta olisi paljon kerrottavaa! Sen erikoisia mekanismeja on systeemi, jolla kojua veivataan ylös ja alas veden pinnan mukaan. Piiloon mennään sato- jen metrien matka halki korkean ruovikon. Kojun takaa voi jo aavistaa, mitä sen edessä on. Kun kojun ikkunan edessä oleva pimennysverho avataan, on näky huimaava!

Bence Mate on hyvin päämäärähakuinen kuvaaja. Yksi kuluvan kesän pääprojekteja hänellä on ollut

kuvata salama ja linnut. Niissä merkeissä hän on viettänyt kesän aikana yhteensä kuukauden yöt kojussa salamoja odotellen. Nytkin Bence soitteli sääsatelliittitietoja, josko ukkosta olisi luvassa. Ei ollut, joten luvassa oli täydet yöunet. Sitä ennen Bence näyttää sarjan kesän salamointikuvia. Yhden erityisen hienon kohdalla kysyn, etteikö tuo jo kel- paa. Bence vastaa, että hän haluaa kaksi samanlais- ta salamaa yhteen kuvaan.

Lähtö Budapestistä Helsinkiin viivästyi illalla kehity- tyneen voimakkaan ukkosilman aiheuttaman lentojen viivästymisen vuoksi. Katselimme salamointia lento- kentän odotustilassa ja mietimme, että nyt Bencellä on varmasti unelmien yö. Seuraavana aamuna sähkö- postiin tuleekin useita kuvia salamoista ja linnuista. Mukana on se Bencen metsästäjä kuva: kaksi voi- makasta haaroittuvaa pääsalamaa samassa kuvassa ja nukkuvat linnut etualalla!

Kuvat peililasin läpi

Bencen piiloissa käyttämä 4 millinen peililasi antoi laajan näkökulman ympäristöön. Linnut olivat ajoittain muutaman kymmenen sentin päässä lasista. Ne aras- telivat lasin takaa kuuluvia kameroiden suljinääniä, mutta lasin läpi ne eivät selvästikään nähneet mitään. Tässä on tietysti edellytyksenä tumma sisustus kojus- sa ja tummat vaatteet kuvaajien yllä. Peililasi on erin- omainen, kun lintuja halutaan katsella tai kuvata niitä näkyvästi häiritsemättä.

Suo siellä, vetelä täällä sanotaan. Varsinaista testiä ei tehty niin, että olisimme kuvanneet samaa koh- detta kojun ulkopuolelta ja lasin läpi. Mutta jonkinlai- nen kuva lasin vaikutuksista meille syntyi.

Valoa lasi söi jonkin verran. Arvio runsaan aukon verran voi olla aika lähellä. Laadussakin lasi näkyi.

Juomapaikan piilokojussa istutaan naama juoma-altaan pinnan tasolla. Metsän vihreys ja linnun kuva peilau- tuvat veden pintaan. Pienellä aukolla peililasin kuvaa heikentävä vaikutus näkyy täydellä suurennuksella kuvaa- ruudulla katsottaessa. Tällä juomapai- kalla oli päivittäisenä vieraana myös nuori kanahaukka. Canon EOS 20D, Canon 500 mm f/4 L IS USM, f 4.5, 1/450 s, ISO 400. Kuva Arto Juvonen

<< Viereinen sivu: Vastavalokojussa kuvaussuunta on kohti laskevaa aurin- koa. Kylpevän linnun pärskeet piirtyvät näyttävästi vasten tummaa metsää. Pitkillä valotusajoilla pisaroiden kaari kasvaa näyttävämmäksi, mutta onnis- tuneiden kuvien saanto samalla piene- nee. Canon EOS 20D, Canon 500 mm f/4 L IS USM, f6.3, 1/200 s, ISO 400. Kuva Arto Juvonen.

Kapustahaikaraparvi rantakojun edustalla. Ukkosrintaman sateen raja kulki juuri kohdalla. Ei paljoa puuttunut, että kuvaan olisi saanut sateenkaaren. Canon Eos-1D Mark II + EF 500 mm L IS USM (f 4,0), 1/250 s. f 5,0, ISO 500. Kuva Tomi Muukkonen.

Kuvan laadussa lasin vaikutus ei juuri erotu näyttökoon kuvissa, mutta sata prosenttiossa suurennuksessa, jossa kukin kuvan pikseli alkaa erottua, ero on jo havaittava. Aivan kohtisuoraan läpi lasin kuvattaessa ero on mitätön. Mutta mitä viistommassa kohde on, sen suurempi on ero.

Kohdetta kameran läpi katsottaessa moni kuva näytti upealta, mutta ruudulla suurennettuna se jouti roskeisiin. Kameran kenno erottelee kuitenkin 500 millisen suurennuksella niin paljon tarkemmin valopisteitä kuin silmä, että se ero mikä näkyy kuvan täydessä suurennuksessa, ei vielä silmälle erotu. Sellainen tuntuma jäi, että syystä tai toisesta kuvan laatu parani, kun aukkoa hieman pienensi eli syväterävyyttä lisättiin.

Isot peililasit kojun tarkkailuaukkoihin ja perinteinen ulosojottava tele voisi olla toi-

Rantapiilo on suunnattu kohti nousevaa aurinkoa, joka helteisenä heinäkuun aamuna nousee verenkarvaisin värein. Sadat merihanhet yöpyvät aivan piillon edustalla. Kuvaushetki on kuitenkin lyhyt, sillä merihanhet häviävät ympäröiville pelloille ruokallemaan heti auringon noustessa. Canon EOS 20D + 500 mm f/4 L IS USM. f 4,0, 1/250 s, ISO 400. Kuva Arto Juvonen

miva välimuoto. Tokihan tämä yhdistelmä on jo Suomessakin käytössä. Liikkuva tele joka tapauksessa pelottaa arimpia kuvattavia.

Juoma-allaskuvaaminen

Lintujen kuvaamiseen juoma-altaalla on perinteitä etelämpänä Euroopassa ja Amerikassa, mutta Suomessa otettuja kuvia on harvemmin näkynyt. Äkkiä tulee mieleen, ettei täällä villedessä ja sateisessa tuhansien järvien maassa juoma-allas houkuttele lintuja. Unkarin kokemukset kuitenkin kertovat, että juuri kevään viileydessä allas toimii parhaiten, eikä sateinen sää hilitse yhtään kylpyhaluja. Jostakin syystä asia on päinvastoin - helteellä linnut eivät ole aktiivisia käymään altaalla. Kannattaa vielä muistaa, että kesäisessä metsässä linnut ovat revireillä, eivätkä ne lennä pitkiä matkoja rannoille kylpemään.

Unkarissa tavallista lajistoa altaalla ovat pikkulintujen lisäksi kyyhkyt, tikat ja haukat. Hiiri-, tuuli-, varpus-, kana ja mehiläishaukka havaittiin kylpypaikoilla yhteensä parin viikon havainnoinnin yhteydessä. Kaikki Unkarin juoma-allaspilot sijaittivat metsämaastossa.

Kuvauspaikan suunnittelussa kannattaa huomioida valon suunta, kuvauskulma ja tausta. Yksi Bencen kuvauspaikoista oli suunniteltu laskevaa aurinkoa kohti. Vastavalo, tumma tausta ja pitkä valotusaika piirsivät kauniita kaaria kylpevän linnun pärskeistä. Kuvauskulmana pitkin pintaa kuvaaminen toimii yleensäkin mainiosti veden äärellä ja altaalla erityisesti. Vesirajan häivyttäminen taustaan altaan piri pintaan täytöllä oli yksi Bencen mainioista ideoista. ©